

PLUIMEN VOOR POLDERPIRAMIDES

Een terugblik over 2010 levert een overwegend positief beeld op. De stolp is frequent in het nieuws. Om de stolp kun je niet langer heen. Sloop levert weerstand op, de reacties bij dreigende kaalslag bewijzen het. Een hele rij activiteiten droeg bij aan bekendheid en erkenning. Zoals die rond de Westfriese Omringdijk, de wandelstafettes van de regionale pers, de najaarsexcursie, lezingen en tentoonstellingen. Een groot aantal adviezen, een workshop voor gemeenten en de oprichting van de koepel van boerderijenstichtingen 'Agrarisch Erfgoed Nederland' voor uitwisseling van ervaringen en kennis.

Restauratie

De restauratie van de langhuisstolp Het Kooghuis in Uitgeest markeerde het positieve beeld. Met een pluim van de provincie die er

samen met de Rijksdienst de financiële basis voor boden. De stolp bovendien op de provinciale kaart met het voornemen elke stolpeigenaar in de gelegenheid te stellen voor restauratie een laagdrempelige lening aan te gaan.

2011: plannen en participatie

Een nieuw jaar en nieuwe kansen. Plannen genoeg. De heruitgave van 'Dans der daklichten', uitreiking Stolp-award, een vervolg op de ledenactie en een publicatie over kleurgebruik. De nieuwsbrief -vanaf nu in een nieuwe buitenjas- met een serie voor de praktijk bruikbare artikelen. Voor al deze plannen vragen wij uw aandacht en waar nodig ook steun in de vorm van reacties en assistentie.

Wij wensen onze Vrienden een goed 2011! ▲

De voet van ronde schoorsteen, Aagtdorp. Hond of lam?

Feest in het gerestaureerde Kooghuis in Uitgeest. De laatste steen werd in aanwezigheid van gedeputeerde Sacha Baggerman gelegd door de (klein-)kinderen Thessa en Nik van de familie Terra. Hun agrarisch bedrijf heeft er een prachtig monument in oude luister bij.

Wandelen in wintertijd met witte piramide, Bergen.

FOTO'S: MART GROENTJES

INHOUD

- ▲ Restauratie Kooghuis
- ▲ Binnenkijker
- ▲ Najaarsexcursie Wormer
- ▲ De Schuilhoeve
- ▲ Boer & Jongens
- ▲ Kiek 15 en 16
- ▲ Stolpen in het nieuws

Houtaantasting?

**HOUTWORM
BOKTOR
BONTEKNAAGKEVER**

ATTACK
DIERPLAAGBESTRIJDING

EFFECTIEVE BESTRIJDING MET GARANTIE • ISO 9001:2000 GECERTIFICEERD
40 JAAR GESPECIALISEERD IN HET BESTRIJDEN VAN HOUTAANTASTERS, ZWAMMEN EN VOGELWERING

BEL GRATIS NOORD-HOLLAND: 0800-0242000

WWW.ATTACK.NL • VCA-GECERTIFICEERD • WWW.ATTACK.NL

JELLE APPELMAN
TIMMERWERKEN

**Onderhoud
Nieuwbouw
Renovatie**

Kievit 15 1645 TR Ursem
tel 072 502 18 55 mobiel 06 51 707 564
www.jelleappelman.nl

**ARNOLD's
BOUWMATERIALEN**

**in- en verkoop
oude bouwmaterialen**

met name:

oude handvorm metselstenen
(Waal-, Vecht- en Rijnformaat),
plavuizen, tegels,
oude straatklinkers, etc.

Corr.adres: Grote Sloot 359, 1751 LD Schagerbrug
Tel/fax: 0224 - 21 72 11 Mobiel: 06 - 53 85 88 66
Opslag: Nijverheidsweg 14 Schagerbrug
www.arnoldsbouwmaterialen.nl

**Aannemersbedrijf
M. Duinmaijer B.V.**

- nieuwbouw
- verbouw
- renovatie
- onderhoud
- houtskeletbouw
- machinale houtbewerking
- kozijnenspuiterij

M.C. van Voordenstraat 2, 1483 GB De Rijp tel: 0299 673487 fax: 0299 674626 www.duinmaijer.nl

Voor alle rieten daken al meer dan 65 jaar

- vakkundig advies
- dakvernieuwing
- renovatie van dakconstructies
- aanbrengen isolatie/- platen
- reparatie en onderhoud
- ontmossen
- dakramen en dakkapellen

Rietdekbedrijf J.P. Kooijman B.V.
Ruigeweg 119A, Schagerbrug
T 0224 57 13 28 of 06 53 89 18 49

info@kooijmanrietdekkers.nl
www.kooijmanrietdekkers.nl
Voor West-Friesland: T 0229 20 18 62

STRAK
IN HET VIERKANT!

Ontwerpbureau22 helpt u bij het verwezenlijken van nieuw- of verbouw plannen van uw stolpboerderij!

Meer informatie:
www.ontwerpbureau22.nl

voor:
nieuwbouw - verbouw
renovatie - restauratie
woningbouw
utiliteitsbouw
sportaccommodaties
interieur adviezen

**sander duma
architecten bna**

1841 gb stompetoren
noordervaart 73
tel. 072-5039847
fax 072-5039803

e-mail: post@sanderduma.nl

Heeft u bouwplannen?

Bouwer van burger- en utiliteitsbouw, restauratie,
renovatie, onderhoudswerken en projectontwikkeling.

Akerbouw bv
BURGER- EN UTILITEITSBOUW

Akerbouw b.v. Geesterweg 6, 1911 NB Uitgeest T: 0251-315817 www.akerbouw.nl

KOOGHUIS UITGEEST GERESTAUREERD

GEDEPUTEERDE BAGGERMAN PLAATST MET JONGSTE GENERATIE TERRA LAATSTE STEEN

Stolpenfeest in Uitgeest. Reden om donderdag 25 november de vlag uit te steken. Overigens in een uithouder vastgezet met lijmklemmen, zo vers was het aan de Vlaamse gevel. Deze oude en befaamde langhuisstolp aan de Provinciale weg was eerder de meest beroemde boerderijenbouwval. Sloop leek in 2001 onontkoombaar tot enkele jaren geleden de juiste mensen elkaar troffen aan de keukentafel van de familie Terra. De geest raakte uit de fles; het Kooghuis diende gered. En hoe ...

Ondanks het feit dat de juiste deskundigheden elkaar op die bewuste dag vonden en misschien nog belangrijker, elkaar verstonden en wederzijds begrip toonden, bleek het ook toen gemakkelijker gezegd dan gedaan. Vanaf dat moment zou het nog drie jaar duren eer de spreekwoordelijke kogel door de kerk was en er daadwerkelijk aan de even gewenste als noodzakelijke restauratie van het Kooghuis kon worden begonnen. Niet alleen was de financiering van de (relatief hoge) kosten buitengewoon moeilijk, ook het verkrijgen van de noodzakelijke vergunningen op het gebied van ruimte, bestemming, gebruik en bouw waren van een bijzondere orde.

Vergunningenjungle

De vigerende bestemming agrarisch van het object stond bijvoorbeeld bewoning niet (meer) toe. Juist een hernieuwde woonbestemming op hetzelfde boerenerv was voor de huidige eigenaren de sleutel om de restauratie te kunnen doorzetten en daarmee ook het

aanvragen van de noodzakelijke subsidies en leningen. Voeg daarbij het buitengemeen gebruiksonvriendelijke ambtelijk formulierenwoud en de ondoorzichtige vergunningenjungle, en er ontstaat enigszins een beeld van het restauratiedoolhof waarin de familie Terra cum suis zich bevond.

Hobbels

Met grote inventiviteit, doorzettingsvermogen en de juiste contacten op het goede moment overwon de onderneming menige berg en hobbel, zelfs teleurstellingen. De monumentenexpertise van Piet Verhoeven (BS-NH), gekoppeld aan kennis, kunde en souplesse van architect Maarten Koning en de volhardende wil van de familie Terra bracht de chemie voor het welslagen van het project. Het Kooghuis staat als rijksmonument te boek, waardoor sloop geen optie was. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed bleek na indringend overleg bereid een substantiële subsidie te verlenen. Dit bleek een belangrijke

eerste stap in het totale proces. Toen de provincie Noord-Holland aanvullend geld wilde steken in de bouwkundige achterstand van de aan het langhuis gekoppelde onvolledige stolp, werd het voor de familie mogelijk het resterende restauratiebudget te financieren.

Oude luister

Aannemer 't Ambacht kon onder directie van Ed Kueter (Alkmaar) voortvarend aan de slag. Soms was er wel vijftien man tegelijk aan het werk. De trapgevel (dik 60 centimeter uit het lood) werd weer rechtgezet, funderingen aangepakt, muren opnieuw opgetrokken, waterafvoeren hersteld en daken gedicht. Het uit rond 1650 stammende Kooghuis kreeg met ouderwets vakmanschap een totale en deskundige facelift en werd opnieuw de oude glorie van een moderne veehouderij op historische boerengrond. Het was Hermanus Terra die in 1826 door zijn huwelijk met erfgename Geertje Koedijk als

De prominente Vlaamse gevel in het winterzonnetje.

Na de restauratie zijn de korbelen weer in het zicht.

FOTO'S: MAARTEN KONING EN MART GROENTJES

Maarten tekent uw betaalbare nieuwbouw, verbouw, inbouw of aanbouw!

BOUWKUNDIG ONTWERP-
EN TEKENBUREAU
KONING BV

SCHREPEL 12 DE GOORN - TEL.: 0229 - 540996

WWW.MAARTEN-KONING.NL

SCHILDEBEDRIJF
VAN BENSCHOP

DE VERFFRAAIER!

Werkt ook met verven op natuurlijke basis.

Zegt wat hij doet,
doet wat hij zegt.

T 06 - 22 799 263 - info@vanbenschop.nl
Wognum - www.deverffraaiier.nl

HANG- EN SLUITWERK
WEIJNTJES
EXCLUSIEF UIT VOORRAAD

Amsterdam Z.O.
Amsterdam
Utrecht
Bussum
's-Hertogenbosch

www.weijntjes.nl

Nieuwbouw | Restauratie | Utiliteitsbouw | Nieuw-/verbouw van stolpboerderijen

AANNEMERSBEDRIJF WEST-FRIESLAND

Dr. Nuyensstraat 20 • 1617 KC Westwoud • www.awfbouw.nl

rieten dak?

scherpe premie,
toch goed verzekerd!
kijk op de-jong.nl

deJong

0223 68 87 88

ALKMAAR DEN HELDER SCHAGEN

Piet Verhoeven doet verslag van het restauratieproces.

eerste van het achtereenvolgende geslacht Terra op het Kooghuis boerde. De langhuis-stolp is een vroeg Noord-Hollands boerderij-type, waarvan de geschiedenis door een gelijktijdig uitgevoerd bouwhistorisch onderzoek nog nader bekend wordt. Met de voornam trap- of Vlaamse gevel is het Kooghuis een bekende verschijning, want de stolpboerderij is zowel vanaf de (provinciale) weg als vanaf de rails goed waar te nemen. Een prachtig detail is onder andere de grote kelder met de bovengelegen opkamer, die weer helemaal terug is van weggeweest. De huidige kleurstelling in appelbloesem is gewaagd, maar tevens beeldschoon. Een boerenkleinood in roze.

Laatste steen

Het was aan gedeputeerde mw. Sascha Baggerman om met hulp van de benjamins Thessa en Nik Terra de laatste steen te leggen om deze belangrijke restauratie blijvend te memoreren en tevens de band van het Kooghuis met de familie Terra te onderstrepen. Zij roemde het doorzettingsvermogen van de familie, met wie zij eerder een rondgang over het boerenbedrijf maakte dat zij tevens als de belangrijke economische drager van deze

inspanning en investering bestempelde. Deze witte motor vormt straks ook de kern van de groene educatie die opvolger Harm Terra straks in de dors gaat opzetten. Onder het motto: Melk komt van koeien. Piet Verhoeven blikt terug op de afgelopen gang van zaken, die hij als zeer lastig en leerzaam had ervaren, maar was met het gedegen resultaat van de restauratie meer dan tevreden. Een schoolvoorbeeld van behoud door duurzame ontwikkeling, want de boer woont en werkt hier gewoon voort, zei hij. Namens de Boerderijenstichting bood hij Nico en Truus Terra een al uit de kluiten gewassen Winterrietpeer aan voor een mooie plek op het erf. Hij hoopte op een jaarlijks terugkerende rijke perenoogst en verkoelende schaduw om op een mooie zomerdag van onder de boom nog eens rustig naar hun prachtige Kooghuis te kijken. De trots op het resultaat van de familie bleek uit de kleine hapering aan het begin van het dankwoord van Truus Terra-Groen. Dat sprak voor alle aanwezigen boekdelen, evenals het afsluitende en uitgebreide kijkje dat daarop volgde door de gerestoreerde ruimten van stolp en voorhuis. Een plaatje van landelijke bouwkunst voor iedereen. Fiets er maar eens langs.

FOTO'S: MAARTEN KONING EN MART GROENTJES

B I N N E N

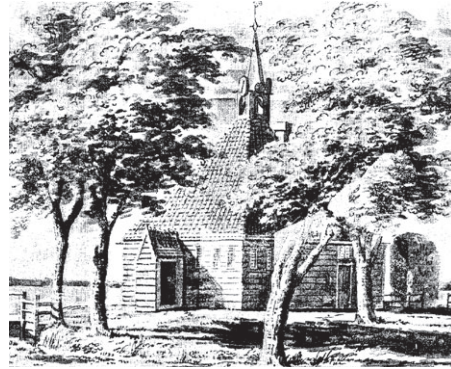
In de Binnenkijker kijken wij binnen in de stolp. Nog meer dan bij de exterieurs van de stolpen zijn de interieurs zeer verschillend. En in deze aflevering heel bijzonder want Het Zwarte Kerkje in Zuidscherner is gebouwd als stolp maar is nooit anders dan een kerkgebouw en gemeenschapsruimte geweest.

Op zoek naar een goedkoop model dorpskerk trokken Zuidschernernaren in de tweede helft van de 17^e eeuw door de omgeving om een goed voorbeeld te vinden. In Volendam hadden ze beet: de protestantse stolpkerk -daterend van 1658 en nog altijd aanwezig-. Een eenvoudig godshuis in stolpmodel, een bouwwijze die in de 17^e eeuw op meer plaatsen voorkwam. Met de bouwtekeningen op zak keerden ze polderwaarts en in 1665 begonnen Pieter en Claes Dirkzn. met de bouw van een identieke houten boerderijkerk aan de Zuidervaart, hoek Driehuizerweg. Met de vier staanders van een vierkantsconstructie, in dit geval dus niet bestemd voor hooiopslag. De gepotdekselde planken aan de buitenwanden werden zwart geteerd. Aan de oostzijde kwam in pandig de kosterswoning. In 1834 werd het hout aan de gevels vervangen door baksteen. Het ranke torentje bleef van

hout en de naam Zwarte Kerkje bleef bestaan. Aanvankelijk werd de kerk ook als school gebruikt, totdat in 1790 een schoolgebouwtje, met een eenvoudige halsgevel, aan de kerk werd vastgebouwd. Rond 1900 veranderde dat van bestemming tot schilderswerkplaats en vanaf de jaren 70 is het vooral in gebruik voor buurtgebonden activiteiten.

Interieur en gebruik

De sfeervolle, vierkante ruimte met een capaciteit van zo'n 80 personen bezit rondom banken en aan de zuidzijde de preekstoel uit 1665 en een 18^e eeuwse koorhek met koperen doophek waarop -we zijn tenslotte in de Schermer- een molentje. De zesarmige kaarsenkroon met wapenschildjes is ook 18^e eeuwse. De noordzijde bevat op gietijzeren staanders een balkon met het sierlijke orgel in rococostijl dat de Leidse orgelbouwer Pieter

REPROVAN TEKENING: CORNELIS PRONK, 1729

Assendelft in 1758 heeft gebouwd voor de Oud-Katholieke Kerk in Enkhuizen; het kwam in 1909 naar deze kerk. Het welluidende instrument wordt bespeeld bij huwelijken en tijdens de Noord-Hollandse orgeltochten.

Nieuwe functie

Nadat het kerkelijk gebruik in de jaren 80 van de vorige eeuw was beëindigd leent het Zwarte Kerkje zich in combinatie met de ruimte van het Schooltje uitstekend voor diverse functies zoals concerten (c.q. oefenruimte voor o.a. het Smartlappenkoor), lezingen, vergaderingen, jubileumvieringen en tentoonstellingen. En het is een gewilde locatie voor huwelijken, eventueel met een dienst. In 2008 stond de boerderijkerk centraal bij de viering van 375 jaar Schermer als startpunt van de boerderijenroute en de boerderijtentoonstelling. Alle stolpen van de Schermer waren op foto aanwezig en bovendien bijzondere historische foto's uit de rijke collectie van Jan de Groot: boerenfamilies in de Schermer rond 1910 deftig poseren voor hun stolp. In hetzelfde jaar organiseerde de Boerderijententoonstelling in vier avonden de cursus De stolp stap voor stap voor 24 cursisten. In 2011 komt er wederom een zomertentoonstelling. Het Zwarte Kerkje van Zuidscherner: de naar de hemel wijzende stolp met torentje, al 345 jaar in dienst van de gemeenschap in en buiten de regio. ▲

Gebruikmaken van deze stolpkerk?

Voor contact: 072-504 43 20,
marzon@hetnet.nl

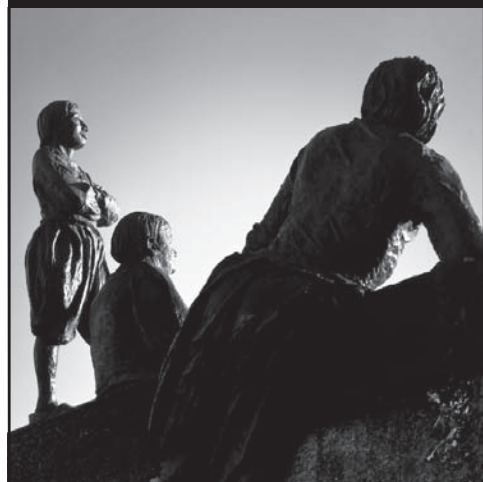
k i j k e r

FOTO'S: MART GROENTJES

TPA HGa

trigallez
peeters
van apeldoorn
hangelbroek
gouwetor
architecten
bna

korenmarkt 15
postbus 2190
1620 ed hoorn
t 0229-212919
f 0229-217961
e info@tpahga.nl
www.tpahga.nl

uwstolp.nl

Ambachtelijk gebouwd,
met liefde bewoond...

Ambachtelijk verzekerd.

Het verzekeren van een stolp is een
ambacht dat wij tot in de nok beheersen.
Meer informatie? Bezoek uwstolp.nl

Het product **uw stolp** en de website uwstolp.nl zijn initiatieven van Wederkerige 1820, de West-Friese verzekeraar van brandschade en meer.

Met gevoel voor de stolp!

nieuwbouw
verbouw
restauratie

Architektenburo Cornelis de Jong bna.

Architekten: Bert van Langen en Ko Graas
Middenbeemster, telefoon 0299 681407, website www.abcdj.nl

Van Lierop

Houtinsectenbestrijding | Zwamsanering | Houtrestauratie | Vochtwering

Conserveert & Herstelt Hout | Verdrijft Vocht

Controleert uw stolp
gratis op aantasting

De grootste vriend van de stolp

BEL: Heerhugowaard 072 5741856 Tevens vestigingen in Assen en Alphen a/d Rijn www.vanlierop.nl
ISO 9001, VCA* & KOMO gecertificeerd. Lid NVPB. 50 jaar ervaring. Schriftelijke garantie.

Sinds 1924 een begrip in de regio

RIETDEKKERS BV

Zwaagdijk-Oost 286, 1682 NS Zwaagdijk-Oost
telefoon: 0229 - 262140, fax: 0229 - 581108
info@rietdekkersbedrijfsijm.nl, www.rietdekkersbedrijfsijm.nl

WORMER STOLPEN GOED IN ZICHT

Het aloude Heerenhuis, fraai en polders gelegen aan de voet van de ringdijk van de Wijde Wormer bij het Kalfje, was zaterdag 30 oktober de gastvrije ontmoetingsplek van ruim 50 stolpisten, zoals secretaris Mart Groentjes de groep excursiegangers welkom heette. Iedereen had een goed humeur en bleek in spannende afwachting van het bezoek aan de drie uitgekozen stolpboerderijen in de 17e eeuwse droogmakerij, die vanuit de caf ramen gezien, als een groen en weids snelwegpanorama aan onze voeten lag.

Noorderweg 92: blauwe snijvoeg

Gewapend met ter beschikking gesteld kaartmateriaal trokken de genoemde stolpisten in het ochtendgedeelte naar twee stolpen aan de Noorderweg. Een nieuwgebouwde woonboerderij bij het dorpje Neck en een traditionele boerenstolp van het Noord-Hollandse normaaltype waar de vierde generatie Pronk het melkveehoudersbedrijf ondertussen had gestaakt. Henk Pronk (71) verhaalde in alle rust hoe de stolp uit 1873 had middelpunt was van een goed lopend agrarisch bedrijf. In de voorgevel wezen restanten van blauwe snijvoegen op boerenwelstand. Achter gaven boomgaard en schapen en het uitzicht op ringdijk en Jisp de indruk van een haast onveranderd beeld. Binnen trok de authentieke indeling met intacte lange en korte regel, dors en paardenstal van deze prachtige boerenstolp alle aandacht. Henk vond het nog steeds amusant dat het gemaaid en bij Hartog gedroogde gras van zijn land jaarlijks werd geleverd aan diens boerende schoonzoon in Brabant.

Noorderweg 156a: De koning te rijk

De door Maarten Koning nieuw ontworpen woonstolp naar Westfries model, sloot naar de mening van de deelnemers niettemin goed aan bij de bestaande bebouwing hier aan de uiterste rand van het kleine dorp Neck. Niek en Greet Konijn deden binnen een zeer vertrouwelijk boekje open over hoe zij erin slaagden (in nauwe samenwerking met architect en aannemer) de moderne indeling te voorzien van authentiek ogende details. Zoals het in het zicht houden van het hergebruikte houten vierkant en het toepassen van een koeschot als afscheiding. Dat de nieuwe stolp van de familie Konijn op die plek een aanwinst is voor het boerderijenbestand van de Wijde Wormer bleek voor ieder een open (dors)deur. Sterker nog: zulke ontwikkelingen voegen kwaliteit toe, was de algemene mening. Niek toonde in de schuur ook nog zijn indruk-wekkende collectie historische tractoren.

Noorderweg 79: Bourgondisch grenen

Na de smakelijke lunch, was de middag gereserveerd voor een gezamenlijk bezoek aan de klassieke, nieuwgebouwde herenboerderij Wormerzicht aan het begin (c.q. eind) gelegen van de Noorderweg. Een unieke locatie, die nader is uitgewerkt in het doordachte ontwerp van Dirk Kruize van architectenbureau Klein. De gemetselde voorgevel is uitgewerkt als een herenboerderij en heeft zo een relatie met de Beemster waarop deze gevel is gericht. De zijwanden en de achtergevel hebben om dezelfde reden een overduidelijk Zaanse karakter. Deze grote (dubbel vierkant)

Excursiegangers bij de stolp van de familie Konijn.

en rijke stolp toont, op zijn erf en het bijbehorende omliggende land (35 ha) inclusief innovatieve mogelijkheden voor waterberging (ruim 5 ha), absoluut imposant. Echter zonder pronkzucht! De rijkere voorzijde en de ingehouden achterkant van deze nieuwbouwstolp is immers traditioneel en werkt in het voordeel van dit geslaagde project. Dat bleek ondubbelzinnig uit de deskundige toelichting van de heer Kruize en het gastvrije onthaal van de bewoners/eigenaren Patrick van Nek en Willeke Bos. De stolpisten kwamen in Wormerzicht ogen te kort om alles in een keer in zich op te nemen. De maatvoering en de ruimtelijke oplossingen bleven verbazen. De zes vierkantstijlen van Bourgondisch grenen met een lengte van 8 meter 45 spraken nog lang tot de verbeelding.

WM

Zie ook pagina 16.

In de riante woon/keukenkamer van de familie Van Nek-Bos.

Gerrit Pronk geeft toelichting op de dors.

EEN BIJZONDERE STOLP, EEN BIJZONDERE BESTEMMING

DE SCHUILHOEVE IN GROOTEBROEK

Aan de Zesstedenweg in Grootebroek staat een bijzondere, monumentale stolp: De Schuilhoeve. Achter een direct aan de weg gelegen groot voorhuis. Een grote stolp met dubbel vierkant van 18,5 bij 25 meter, niet gebouwd als boerenbedrijf maar als onderdeel van het Hervormd Weeshuis. Voorhuis en stolp zijn recentelijk gerestaureerd en architectenbureau TPAHG te Hoorn stelde dit artikel samen.

Het complex staat op de plaats van het voormalige Sint Elisabeth klooster dat in 1575 een weeshuis werd en dat is het vandaag de dag nog steeds. De gebouwen, bekend onder de naam De Schuilhoeve, hebben als functie kinderen een veilig onderkomen te verschaffen. In de huidige vorm wordt aan deze functie invulling gegeven door de organisatie Parlan Jeugd en Opvoedhulp en De Schuilhoeve wordt beheerd door de Stichting Hervormd Weeshuis te Grootebroek die zorgdraagt voor het onderhoud. In 2008 heeft de Stichting Hervormd Weeshuis aan TPAHG architecten opdracht gegeven voor de restauratie en verbouwing. Na een bouwhistorisch onderzoek (uitgevoerd door Odwin Ralling) zijn de bouwkundige werkzaamheden door Enkhuizer Aannemingsbedrijf binnen een jaar uitgevoerd.

Bouwhistorie

De vermoedelijke stichtingsdatum van het klooster ligt tussen het einde van de 14^e eeuw en het begin van de 15^e eeuw. Het stadsbestuur

wilde het klooster overnemen en in 1575 wordt het klooster met goedkeuring van Willem van Oranje bestemd tot weeshuis. Na de overgang van klooster naar weeshuis zijn de vervallen kloostergebouwen vernieuwd en aangepast voor het gebruik als weeshuis. Na een grote brand in 1750 werd het Weeshuis opnieuw opgebouwd waarbij een aantal onderdelen is hergebruikt. De stolp met grote kelder en de aangetroffen waterputten stammen waarschijnlijk uit deze periode. Het voorhuis had in die tijd wellicht een symmetrische gevelindeling met twee vensterassen aan weerszijden van de entree. In 1865 heeft ook een grote verbouwingsfase plaatsgevonden. De voorgevel werd aan de westzijde vergroot tot ongeveer dezelfde breedte als die van de achtergelegen stolp. Het aangebrachte vijfde venster resulteerde in een asymmetrische voorgevel. Op de begane grond werden een regenten- en regentessenkamer ingericht. Het plafond van kraaldelen was voorzien van diverse papierstuclijsten en

FOTO-ARCHITECTENBUREAU TPAHG

De regentenkamer in het voorhuis met papierstucwerk-plafond (1865) en gereconstrueerde schouw.

een middenrozet. Het voorhuis werd tijdens deze bouwphase van een volwaardige verdieping met een fraaie kapconstructie voorzien. Op de verdieping werden twee separate slaapkamers voor de weeskinderen ingericht. Een voor de jongens en een voor de meisjes. Door toename van het aantal kinderen wordt in 1926, ten koste van de oorspronkelijke koegang, een grote eetkeuken en wasruimte gebouwd. Om de gebouwen geschikt te maken voor de nieuwe gedachten van kinderbescherming en opvang werd er in 1959 ook ingrijpend verbouwd. In 1995 is de verdieping van het voorhuis ingetimmerd en voorzien van een nieuwe trap. Tevens werd de regentenkamer gerestaureerd.

Planontwikkeling

Door de vele verbouwingen in de laatste decennia van de vorige eeuw was op de begane grond een indeling ontstaan waarbij overzicht en duidelijke structuur ontbrak. De slaapvertrekken van de kinderen waren onoverzichtelijk verspreid over de eerste verdieping van het voorhuis en de begane grond van de stolp. De kap van de stolp was niet geïsoleerd en werd niet gebruikt. In het vierkant was een speelruimte gecreëerd. Uitgangspunt was herstel van de oorspronkelijke structuur en het verkrijgen van beter overzicht over de diverse ruimten met een betere benutting van het beschikbare volume. Door het gebruik van de ruimte in de kap van de stolp konden in het voorhuis kantoor-ruimten worden ingericht voor medewerkers van Parlan. Voor de kindervestiging wordt nu de gehele stolp benut; op de begane grond bevinden zich alle ondersteunende functies zoals de

FOTO-MART GROENTJES

Stolp met voorhuis (vml. Weeshuis) in Grootebroek.

keuken, woonkamer en spreekkamers. Al deze functies zijn geordend rond het vierkant dat fungeert als centrale ontmoetingsruimte. Op de verdieping loopt een gang rond het vierkant waaraan alle slaapkamers ontsloten worden. In de nok van de enorme stolpkap hangt een grote speelzaal, ondersteund door een separate staalconstructie. Het creëren van lichtopeningen in een stolpdak is vaak omstreden. In dit ontwerp is gekozen voor een aantal oplossingen. Op het dakvlak aan de achtergevel is een grote doorlopende dakkapel ontworpen waarbij het dak als het ware opengesneden en opgetild wordt. Onder dit opgetilde dakvlak zijn de

kozijnen geplaatst die licht en ventilatie mogelijk maken voor zes achterliggende slaapkamers. In de dakvlakken aan de zijgevels zijn laag in het dak een aantal dakvensters geplaatst. Hoog in de nok van het voor en achter dakschild zijn daklichten toegevoegd die van bovenaf daglicht in de speelzaal en de algemene ruimten laat binnenvallen. Om daglicht in de gang naar de slaapkamers te laten vallen, zijn op zes plaatsen oude glazen dakpannen aangebracht. Tegelijkertijd met de planontwikkeling heeft TPAHG architecten de casco restauratie voorbereid. Het metselwerk, voegwerk en de houtconstructie zijn geïnventariseerd. Na het

FOTO-ARCHITECTENBUREAU TPAHG

Kap van de stolp.

FOTO-ARCHITECTENBUREAU TPAHG

Achterzijde van de gerestaureerde stolp.

maken van de begroting kon een subsidie-aanvraag worden ingediend bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Zonder deze subsidie had het plan niet uitgevoerd kunnen worden.

Restauratie

In september 2009 werd gestart met de sloop- en demontagewerkzaamheden. Na het verwijderen van de vloeren werden tijdens de werkzaamheden twee waterputten gevonden. De grootste van beide putten kon in de planvorming worden verwerkt en is nu, afgedekt met een glasplaat, zichtbaar in het interieur. Het vierkant verkeerde in goede staat. Doordat deze in de bestaande situatie op de begane grond geheel omtimmerd was, kon deze vooraf niet geïnspecteerd worden. Met uitzondering van het vloerhout -op veel plaatsen rot-, verkeerde de houtconstructie in een redelijke staat. De constructie van de vloer op de eerste verdieping van het voorhuis bestond uit drie verschillende vloeren over elkaar heen gelegd. Na het verwijderen van de bovenste vloeren kwam de oorspronkelijke balklaag (deels 16^e eeuws) weer vrij te liggen. Door zettingen van de bouwmuren was een enorme scheefstand zichtbaar bij de bestaande balklaag. Ook was de afmeting van vele balken niet voldoende om goed gebruik van de verdiepingsvloer te waarborgen. Na enig rekenwerk is besloten om grote balken schegvormig te zagen en boven op de bestaande balken aan te brengen.

De kap van het voorhuis kon na het verwijderen van de plafonds ook weer in het zicht gebracht worden. Door interpretatie van de bouwsporen kon op de plaats van de oude kastenwand een nieuwe kastenwand gemaakt worden. Het bijzondere papierstuc van de regentessenkamer is hersteld en aangevuld. De middenrozet was zeer zwaar beschadigd. Tevens ontbraken enkele plafondlijsten die zorgvuldig werden vervangen. De wanden van de regentessenkamer zijn voorzien van behang, aangebracht op een wandbespanning. In de regentessenkamer is een oude eikenhouten parketvloer herplaatst. Zoveel mogelijk oude elementen zoals schotwerk, de waterput en de houtconstructie zijn behouden gebleven en geven het interieur een extra dimensie. De stolp en het voorhuis zijn nu geheel voorzien van vloerverwarming, op temperatuur gebracht door een warmtepompinstallatie gebruik makend van aardwarmte. Al met al was het voor alle partijen een fantastisch object om aan te werken. Maar het belangrijkste is in feite dat het voor de kinderen een prachtige plek is om te wonen.

KWANTES

makelaardij

Middenweg 9 | Postbus 15 | 1619 BL Andijk
Tel. 0228 - 59 22 44 | www.kwantesmakelaardij.nl

Wij zijn gespecialiseerd
in o.a.

- Aan- en verkoop van agrarische bedrijven en land
- Aan- en verkoop van warme gronden
- Glastuinbouw
- Onteigening
- Pachtzaken
- Productierechten
- Agrarische taxaties
- Ook voor buitengewoon en particulier onroerend goed

Bezoek ook onze site
voor ons volledige aanbod.

de sleutel tot
agrarisches bezit

tunda landelijk

Interfarms

Rietdekken
€ 80,- m²
(excl. btw)

TRADITIONELE KWALITEIT
www.iwemabouw.nl
06 - 108 26 456

MOLENAAR
BERGEN **RIETDEKKERS** KOEDIJK
072 581 33 97 072 561 44 46
Bekijk onze website op www.molenaarrietdekker.nl

Onderlinge Verzekeringsmaatschappij De Veenhoop

Speciaal voor de brandverzekering
van rietgedekte panden.
Goede voorwaarden met lage premies.

Voorbeeld: brand-/stormverzekering woonboerderij steen/riet
vanaf € 1,60 %/oo en woning steen/schroefriet vanaf € 0,80 %/oo.

Hoornseweg 2, 1687 ND WOGNUM, telefoon 0229 57 22 57
info@ovmdeveenhoop.nl, www.ovmdeveenhoop.nl

NOORD-HOLLANDSE Boerenhekken

PRIJS 17.50
ISBN 987-90-78381-21-1

STICHTING UITGEVERIJ NOORD-HOLLAND
INFO@UITGEVERIJ-NOORD-HOLLAND.NL
WWW.UITGEVERIJ-NOORD-HOLLAND.NL

NIEUWE UITGAVE VAN

de stolp te kijk

J.J. SCHILSTRA L. BRANDTS BUYS C. DE JONG

PRIJS 19.50
ISBN 90-71123-78-2

STICHTING UITGEVERIJ NOORD-HOLLAND
INFO@UITGEVERIJ-NOORD-HOLLAND.NL
WWW.UITGEVERIJ-NOORD-HOLLAND.NL

BOER&JONGENS

*In deze rubriek grasduinen we in het
rijk gevulde fotoarchief van de bekende
Noord-Holland fotograaf Wijndel
Jongens, die in juni van dit jaar over-
leed. Hij legde het boerenleven vast in
vele kenmerkende aspecten. In het
thema voedsel (na appels, ham en boter)
nu de afsluitende kaas.*

Oudendijk is een lang lintdorp aan de zuidelijke ring van de Westfriese Omringdijk. Aan de oostkant fungeren de twee piramidedaken van partycentrum La Mère Anne, voorheen de 'tent van Toon de Soep', als een soort van dorpspoort. Aan de westkant de kleine kerk, het enige godshuis dat bovenop de omringdijk staat. Naast het orgel een piepkleine polderkamer. Ongeveer in het midden van genoemde twee locaties wordt op Dorpsweg 68 (nog steeds) kaas gemaakt. In een groot formaat boerderij met een aangebouwd groot formaat voorhuis. Een wettelijk verplichte gemetselde brandmuur scheidt hier wonen van werken. Dit voorschrift leverde deze typische boerderijvorm op. Ongeveer vanaf het begin van de vorige eeuw na brand, maar ook bij nieuwbouw. De witte evenwijdig lopende windveren van voorhuis en stolp zijn voorzien van lofwerk. De opslag van de grote ronde Leidse kazen vindt in de koele kelder plaats. Ze rusten als gele autobandjes elk apart op een houten plank en zullen naar gelang de

FOTO: WIJNDEL JONGENS

duur van de bewaartijd worden verhandeld als jong, belegen en ten slotte oud. Kaas is al eeuwen het kernproduct van de Noord-Hollandse boer. Het thuis kaasmaken is bij Zuivelboerderij Verdegaaal niet weggeweest. Getuige de reclameborden aan de weg ligt er tegen-

woordig juist het (smakelijke) accent op. De kudde melkleveranciers is gehuisvest in een moderne loopstal op het erf naast de boerderij. Behalve kaas en zuivel is Dorpsweg 68 ook het adres van de Blaarkopfokkers van Noord-Holland Midden. ▲

STOLPENCURIOSA

FOTO: JAN BAKKER

Merkwaardige rietbedekking in Andijk.

Zie ook: www.boerderijstichting.nl ▲

stolpenwinkel BESTELBON

Naam: _____
Adres: _____
Postcode en woonplaats: _____

Ik bestel hierbij: (alle bestellingen inclusief verzendkosten)

... ex. Houten Boerenhekken op kaart, set van 8 kaarten à € 10,-
... ex. boek Noord-Hollandse Boerenhekken à € 17,50
... ex. boek De Stolp te Kijk à € 19,50
... ex. boek 'Onder één dak', boerenhuizen en boerderijen in Enkhuizen à € 25,-
... ex. boek 'Ruim Zicht' à € 18,50

Uw bestelling wordt zo snel mogelijk uitgevoerd, echter kunnen wij geen vastgestelde levertijd garanderen.

Uitknippen en in een gefrankeerde envelop opsturen naar:
Secretariaat Boerderijstichting Noord-Holland, Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen.
Per e-mail: stolpen@xs4all.nl

PRONK BOUWT MET MEERWAARDE

PRONK BOUW BV

nieuwbouw verbouw onderhoud

Machinestraat 2, postbus 20, 1749 ZG Warmenhuizen
Telefoon (0226) 39 13 74, fax (0226) 39 20 32

E-mail: info@pronkbouw.nl, website: www.pronkbouw.nl

**Timmerfabriek
Visser**

TRAPPEN, DEUREN, RAMEN
EN KOZIJNEN, LIJSTWERK,
HOUTCONSTRUCTIES,
BETIMMERINGEN EN
RESTAURATIEWERK

Noorder IJ- en Zeeweg 8
1505 HG Zaandam
T 075-6177984, F 075-6162819
info@timmerfabriekvisser.nl
www.timmerfabriekvisser.nl

Visser Hraam

BOUWPLANNEN?

Flemingstraat 44, 1704 SL Heerhugowaard
Telefoon 072-5724423, Fax 072-5724902
www.sinnigebouw.nl, info@sinnigebouw.nl

Als je een huis laat bouwen, wil je het toch nét even beter en opvallender hebben dan wat je doorgaans om je heen ziet. Je wilt dat alles perfect geregeld wordt, van de eerste bouwvergunning tot de laatste aansluiting. Je wilt natuurlijk niet te veel betalen, maar je wilt geen concessies doen aan de kwaliteit. Je neemt dus direct contact op met SinnigeBouw bv, de specialist die bekend staat om zijn opmerkelijke bouw en een vlekkeloze afwerking en afwikkeling.

Sinnige bouw

KIEK 15

Kiek 15 Waar staat deze schuine stolp?

De stolp met indrukwekkend lange staart lijkt als een sleepboot op zee in een hoge golf te duiken. Zo begon het commentaar op Kiek 15, gevolgd door de vraag: wat en waar? Vier reacties brachten helderheid. **Eric Wesselijs** uit Heerhugowaard meldde: volgens mij is dit de verbouwde langhuisstolp beschreven in het boek van L. Brandts Buys op de pagina's 135 en 136 en zijn naar mijn idee de ramen in de achtergevel recent toegevoegd (een Google-Earth luchtopname uit 2010 in de bijlage). **Harold D.E. Bos** uit Alkmaar laat ons weten: De boerderij staat aan de Avendorp 2 in Schagen. De bewoners en eigenaren zijn Boy en Truus Limmen. Ze hebben elders in Schagen (Witte Paal) een handel in antieke bouwmaterialen en hout. De foto zal gemaakt zijn vlak na de restauratie en verbouw van hun boerderij tot woonhuis. **Wilma Eelman** op Texel mailde: De terp Avendorp, met daarop de stolp Avendorp-ik ben er bijna zeker van. Links het voorhuis met de lagewand, rechts de naar beneden aflopende stal onder het dak van de stolp. Een verstandige boer zal nooit de grup in de koestal naar het woongedeelte af laten lopen en die boeren in West-Friesland waren verstandig. **René Jongejan** uit Breezand: Volgens mij is het de stolp op de terp Avendorp, net ten zuidwesten van Schagen. Vanaf de N245 richting Alkmaar heb je goed zicht op

Henk Tol tekende Avendorp vòòr de restauratie.

deze stolp. Op weg naar m'n werk in Alkmaar rij ik er elke werkdag langs.

Omdat de foto de situatie de achterzijde weergeeft en niet de naar de weg gerichte en herkenbare voorzijde zal de plek van de Kiek met deze voor vele lezers bekende stolp een mysterie zijn geweest. Op de tekening van Henk Tol zie je de de stolp nog geheel als stal en hooiberging. Het langhuis bevat de koegang op de toen kale, aflopende terp.

KIEK 16

Deze Kiek is een onmiskenbaar winterbeeld. De sneeuw ligt tot de einder op het ultraplatter polderland en ook op de daken van boerderijen, schuren en huizen. De niet besneeuwde gevels staan als grijs grauwe rotswanden in deze romantisch lijkende kerstwereld. De dame in de donkere japon lijkt de gitzwarte tegenhanger van de zacht glimmende engel in de kerstboom. Ondanks deze mijmeringen is het beeld op deze wat krasserige foto onvervalst Noord-Holland!

Wit en ledig

Dit prachtige beeld is uit het archief van de familie Ringers, vermeldt de foto achterop. Bekend is dat een ingenieur uit deze familie zich op hoog niveau met waterstaatszaken in Noord-Holland bezig hield. Wat onmiddellijk opvalt is het feit dat de fotograaf destijds (1930?) een hoog standpunt innam: de kruin van een uit de kluiten gewassen dijk. Het is aannemelijk dat dit vanwege de hoogte (je kijkt al half in het enorme stolpdak!) de beroemde Hondsbossche Zeewering zou kunnen zijn, immers ook het uitzicht op het achterland is op een vage, rechte wit-wollige

streep (nog een dijk?) en een zo mogelijk nog vager stolpdak na, helemaal onbebouwd. Leeg. Als we ons meer op de voorgrond concentreren, zien we dat de weg onderaan de dijk kennelijk dient als ontsluitingsweg voor de voorste stolpboerderij, want de dorsdeuren zijn via het erf gericht op het zijpad dat weer haaks op genoemde weg aansluit. Ook de sporen in de sneeuw wijzen daarop.

Forse stolp

De stolp is van een flink formaat, getuige de lengte van de nok in het dak. De stolpboerderij wordt om die reden toch minstens op twee vierkanten grootte geschat. Verder is het grote dak geheel pannengedekt en staan er twee kleinere schoorstenen op het dak. De ene schoorsteen, de rechter, heeft duidelijk een relatie met de twee grote kruisramen in de achtergevel. Wellicht met de stookplaats in de woonkeuken. De deur middenin de achtergevel, zou vervolgens uit moeten komen op de stal. Het gebouwtje op het erf achter het houten hek, houdt het midden tussen een schuur en een eenvoudige arbeiderswoning, of een gastenverblijf of een optrekje voor de gepensioneerde boer en boerin. Op het zijpad, het is moeilijk te zien, staat voor het hek en achter de alleen opgestelde vrouwspersoon, een kleine kudde schapen. Van de tweede stolpboerderij, links van de voorste, valt weinig te zeggen. Hij lijkt qua formaat iets kleiner, anderhalf vierkant en is ook pannengedekt. Verder ontbreken te veel details om deze stolp nader te beschouwen. Wie weet wel meer te vertellen over deze twee stoere stolpen op hun hier witte en beslist bitterkoude locatie? Wie weet meer over deze twee vooralsnog onbekende piramiden in de sneeuw? Reacties naar het secretariaat.

Wie weet waar-Kiek in de winter.

STOLPEN IN HET NIEUWS

UIT HET NOORDHOLLANDS DAGBLAD, VERZAMELD DOOR ED DEKKER, JOURNALIST.

Van de gemeente mag de eigenaar een stolp in **Opmeer** slopen. De boerderij staat al bijna een jaar leeg en valt niet onder beschermd dorpsgezicht. Over nieuwbouw is niets bekend.

'Revolutionair in de stolpenbouw'. Zo worden de ontwerpen van architect Chris Dekker genoemd. De Heemskerker vestigde zich in 1925 in **Schagen**. Strakke belijning en rode pannendaken, dat valt op.

Oude stolpen als plattelandswoning, deze status wensen makelaars in de regio voor snellere verkoop. Met de zekerheid dat de nieuwe bewoner de burens niet lastig valt met stadse fratsen.

Twee nieuwe stolpwoningen in de **Wijde-wormer** worden het fraaie onderdak voor gehandicapten. Leilinden op het erf en hoogstamfruitbomen in de boomgaard kijken reikhalzend uit naar de opening.

Een groep van 24 mensen met psychische problemen trekt komend voorjaar in een nieuw zorgboerderij in **Andijk**. Het complex bestaat uit een stolp en twee woonvleugels. Zelfstandig wonen is het einddoel.

Een hooizolder van een stolp als volwaardige baan van een schietvereniging. Te vinden in **Zuidscherm**. Te danken aan de vorige eigenaar. Beter dan in een café. Met het vroegere voerluik als nooduitgang.

Stolpen zijn prominent aanwezig in een boek over **De Hout**, een kleine buurtschap dat eens behoorde tot liefst drie gemeenten. De aanleg van de Provincialeweg in 1932 (Hoorn-Enkhuizen) was een forse ingreep.

Taaie nagels die in het vierkant van een stolp werden geslagen. Te zien op een expositie in **Nieuwe Niedorp**. Samen met een domme-kracht, een houten slaai, wiggen, schrobben en andere oude timmermansgereedschap.

Schakers leven zich elke week uit in Vredenburg. Deze stolp in **Limmen** is een bruisend dorpshuis. De vrijdagavond bruist er de denk-sport. Hoeveel koningen zullen er hier sinds 1974 zijn geslagen?

Soepele voorwaarden voor splitsing. Subsidie voor renovatieplannen. Nieuwbouw, ook voor meer huishoudens, wordt gestimuleerd. De gemeente **Medemblik** toont hart voor haar stolpen.

De oude boerderij De Hulst in **Oterleek** maakt plaats voor een nieuwe stolp, met drie schuur-achtige woningen. Als plek voor 24 mensen met dementie. Karakteristieke ornamenten keren er terug.

Het **vierkant**: hart en basis van de stolp. Jammer genoeg worden stolpen om diverse redenen gesloopt. Laat het ons weten, de constructie kan mogelijk hergebruikt worden.

STOLPPLUIM UIT EWIIK

Zaterdag 30 oktober om 9.30 uur komen bij Het Heerenhuis in Wijde Wormer zo'n 50 liefhebbers bijeen, waaronder misschien een vreemde eend in de bijt. Ondergetekende is namelijk geen boer, noch woont hij in een boerderij of in (de buurt van) Noord-Holland. Maar van oorsprong ben ik toch Noord-Hollander (met wortels in Wormerveer) en met veel belangstelling voor landelijke bouwkunst en speciaal die in Noord-Holland en Friesland. Vandaar mijn aanwezigheid.

Tijdens de excursie bij het bezoek aan de drie stolpen (met typisch, smaakvol en indrukwekkend ontwerp) zijn zeer veel indrukken opgedaan en heb daarbij veel gehoord over de bijzonderheden, vooral die tijdens de bouw. Graag vermeld ik ook de gezellige sfeer tijdens deze bezoeken en de lunch, waarvoor de organisatie zeker een pluim verdient. Hopelijk tot ziens een volgende keer. *Dat meldt ons de heer P. H. Teunis uit Ewijk bij Nijmegen.*

In de voortuin van de stolp 'Wormerzicht'.

FOTO: DICK HARTOG, WIJDE WORMER JOURNAAL

Nieuwsbrief nr. 63 van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp', december 2010.

Secretariaat: Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen, telefoon 072 - 581 68 88 (ma t/m vr 10 - 12.30 uur), e-mail: stolpen@xs4all.nl website: www.boerderijenstichting.nl

Giro 338181 t.g.v. Boerderijenstichting Noord-Holland, Haarlem.

Redactie: Mart Groentjes en Willem Messchaert

Grafische verzorging en advertenties: Carla Buijsman en Elise Bon ipsis b.v., Zwaag (0229 - 27 27 00)

Druk: Meco Offset, Zwaag

Oplage: 2.000 exemplaren

De nieuwsbrief verschijnt 4 maal per jaar.

ISSN 1566-8843

Het bestuur van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp':

Evert Vermeer (voorzitter)
Larixplantsoen 15, 1702 XG Heerhugowaard

Mart Groentjes (secretaris)
Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen

Evert Barendrecht (penningmeester)
Jan Greshoffstraat 20, 1822 JC Alkmaar

Willem Messchaert (perscontacten, vierkantdeling)
Nieuwe Streek 8, 1767 CB Kolhorn

Albert Bolt, Rijsenhout
Katja Bossaers, Westbeemster

Joop van Diepen, Oosterblokker
Sander Douma, Schermerhorn

Maarten Koning, De Goorn
Ana van der Mark, Alkmaar
Wim Schermerhorn, Grootschermer
Piet Verhoeven, Heerhugowaard
Anneke Zandt, Twisk

Advisering

Het is voor leden mogelijk adviezen m.b.t. constructief-technische cq esthetische aspecten en onderwerpen over boerenerven 'op locatie' te verstrekken.

Voor een dergelijk advies wordt een bijdrage van € 90,- (all-in) in rekening gebracht.

Verzoeken om advies te richten aan de secretaris van de adviseringscommissie:
ing. Pieter J. Pret, Kanaaldijk 142, 1831 BA Koedijk.
Telefonisch dagelijks bereikbaar van 10 - 16 uur: 072 - 562 47 05.
Voor boerenerven: secretariaat.

Te weten

- Lidmaatschap van de Vrienden van de stolp is € 15,- per jaar (meer mag).
- Geef tijdig eventuele adreswijziging door!